

NAZIV PROGRAMA:	INKLUZIVNI PRISTUP I PODRŠKA DJECI S TEŠKOĆAMA U RAZVOJU U RANOM I PREDŠKOLSKOM ODGOJU I OBRAZOVANJU
NOSITELJ PROGRAMA:	izv.prof.dr.sc. Jasna Kudek Mirošević
IZVODITELJI PROGRAMA:	doc.dr.sc. Zlatko Bukvić Vedrana Vučković, mag.rehab.educ. Emina Kovačić Ahmetović, mag.rehab.educ.
VRSTA PROGRAMA:	stručno usavršavanje
CILJ/EVI PROGRAMA:	<ul style="list-style-type: none"> - upoznati polaznike sa suvremenim pristupima ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja djece s teškoćama u razvoju - osposobiti polaznike za kreiranje poticajnog i inkluzivnog okruženja - osposobiti polaznike za pružanje podrške djeci s teškoćama u razvoju
ISHODI UČENJA:	<p>Po završenom programu polaznici će moći:</p> <ul style="list-style-type: none"> - prepoznati i razlikovati razvojna obilježja i odgojno-obrazovne potrebe djece s teškoćama u razvoju - kreirati poticajno inkluzivno okruženje - osigurati podršku u procesu učenja djeci s teškoćama u razvoju - osigurati razumnu prilagodbu i učinkovitu potporu djeci s teškoćama u razvoju - osmišljavati aktivnosti prikladne osobitostima i iskustvima učenja djece s teškoćama u razvoju - upoznati nove spoznaje o potpomognutoj komunikaciji u radu s djecom s teškoćama u razvoju - pratiti i poticati razvoj različitih kompetencija djeteta
TRAJANJE PROGRAMA (u satima):	25 sati (petkom u poslijepodnevnim satima i subotom - 5 termina po 5 sati, prostorije Učiteljskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu)
NAČIN IZVOĐENJA:	interaktivna predavanja i radionice
CILJNA SKUPINA POLAZNIKA:	Odgojitelji i stručni suradnici u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju (max. do 30 sudionika)
UVJETI UPISA NA PROGRAM:	prijava u Centar za cjeloživotno obrazovanje Učiteljskog fakulteta u Zagrebu te uplata upisnine i dostava isprave/dokaza o završenom preddiplomskom ili diplomskom obrazovanju
CIJENA PROGRAMA (po polazniku):	239,00 €
ZAVRŠETAK PROGRAMA:	izdavanje potvrde o završetku Programa prema pravilima Centra za cjeloživotno obrazovanje Učiteljskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu i sporazuma Agencije za odgoj i obrazovanje i anonimno popunjavanje upitnika o zadovoljstvu programom i korisnosti njegovog sadržaja
NAČIN PRAĆENJA KVALITETE I USPJEŠNOSTI IZVEDBE PROGRAMA:	

STRUKTURA PROGRAMA

RB.	NASTAVNA CJELINA	SATI	OBLIK NASTAVE	IZVODITELJ
1.	Multimodalni pristup i vizualno-okolinska podrška u ustanovama ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja	4	Interaktivna predavanja i radionice	izv.prof.dr.sc. Jasna Kudek Mirošević Vedrana Vučković, mag.rehab.educ.
2.	Osobitosti djece s teškoćama u razvoju, početna procjena odgojno-obrazovnih potreba i strategije poučavanja	8	Interaktivna predavanja i radionice	izv.prof.dr.sc. Jasna Kudek Mirošević doc.dr.sc. Zlatko Bukvić
3.	Potpomognuta komunikacija za djecu sa složenim komunikacijskim potrebama u kontekstu ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja	4	Interaktivna predavanja i radionice	Vedrana Vučković, mag.rehab.educ.
4.	Individualizirani postupci i prilagodbe za djecu s teškoćama u razvoju predškolske dobi te razvoj predčitačkih i prematematičkih vještina	5	Interaktivna predavanja i radionice	Emina Kovačić Ahmetović, mag.rehab.educ. doc.dr.sc. Zlatko Bukvić
5.	Perceptivno-motoričke aktivnosti u ranoj i predškolskoj dobi Evaluacija	4	Interaktivna predavanja i radionice	Emina Kovačić Ahmetović, mag.rehab.educ. izv.prof.dr.sc. Jasna Kudek Mirošević
	UKUPNO	25		

SADRŽAJ PROGRAMA

1. NASTAVNA CJELINA: Multimodalni pristup i vizualno-okolinska podrška u ustanovama ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja

CILJEVI CJELINE:

- razvijati koncept multimodalnog pristupa u radu s djecom s teškoćama u razvoju
- upoznati pojam vizualno-okolinske podrške i važnost njenog uvođenja prilikom inkluzije djeteta s poremećajima spektra autizma, teškoćama u razvoju socijalne komunikacije i složene komunikacijske potrebe)
- osposobiti odgojitelje za osmišljavanje i primjenu sadržaja u odgojno-obrazovnoj skupini u kojima mogu sudjelovati sva djeca

ISHODI UČENJA NA RAZINI PROGRAMA KOJIMA CJELINA PRIDONOSI:

- prepoznati teškoće senzorne integracije u djece
- koristiti stimulirajuće aktivnosti i art-ekspresivne metode
- prepoznati karakteristike i uočiti rane znakove poremećaja iz spektra autizma, teškoća socijalne komunikacije te složenih komunikacijskih potreba
- objasniti pojam vizualno-okolinska podrška i prepoznati prednosti vizualno-okolinske podrške za cijelu odgojno-obrazovnu skupinu
- osmislići i primijeniti vizualno-okolinsku podršku u odgojno-obrazovnoj skupini
- uloga odgojitelja u uvođenju vizualno-okolinske podrške i njezino kreiranje

DETALJNO RAZRAĐEN SADRŽAJ CJELINE PREMA SATNICI NASTAVE:

Način izvođenja	Tema	Trajanje
Interaktivno predavanje	Multimodalni pristup i poticanje senzoričke integracije	1 sat
Interaktivno predavanje	Djeca s poremećajima iz spektra autizma, teškoćama u razvoju socijalne komunikacije i složenim komunikacijskim potrebama	1 sat
Interaktivno predavanje	Vrste vizualno-okolinske podrške i uloga odgojitelja u procesu uvođenja vizualno-okolinske podrške u vrtićkom okruženju	1 sat
Radionica	Igre i aktivnosti uz upotrebu vizualno-okolinske podrške za svu djecu	1 sat

NAČIN VREDNOVANJA ISHODA UČENJA: opservacija i bilješke tijekom interaktivnih predavanja i radionice te aktivno sudjelovanje tijekom radionice

2. NASTAVNA CJELINA: Osobitosti djece s teškoćama u razvoju, početna procjena odgojno-obrazovnih potreba i strategije poučavanja

CILJEVI CJELINE:

- upoznati polaznike s razvojnim obilježjima djece s teškoćama u razvoju u ranom djetinjstvu i predškolskom periodu
- procijeniti osobitosti djece s teškoćama u razvoju u razvoju i potrebne pristupe podrške

ISHODI UČENJA NA RAZINI PROGRAMA KOJIMA CJELINA PRIDONOSI:

- prepoznati čimbenike koji karakteriziraju biološki, tjelesni rast i motorički razvoj predškolskog djeteta, osjetilno-perceptivni razvoj, emocionalni razvoj i ranu interakciju, socijalizaciju, kognitivni razvoj i vještine predškolskog djeteta, samoregulaciju i prosocijalno ponašanje, odnose s vršnjacima, razvoj grafomotoričkih sposobnosti
- prepoznati područja teškoća u razvoju
- planirati i analizirati primjenu aktivnosti s obzirom na razvojna područja i vještine (vestibularna osjetljivost i pokreti održavanja ravnoteže, pokreti kretanja i hodanje, trčanje, poskakivanje i skakanje, penjanje, pokreti baratanja predmetima, bacanje i hvatanje, baratanje predmetima i složene motoričke vještine, crtanje, dodir i bol, miris i okus, vid, sluh i intermodalna percepcija)
- primijeniti i modificirati postojeće liste procjene dječjeg razvoja i sposobnosti

DETALJNO RAZRAĐEN SADRŽAJ CJELINE PREMA SATNICI NASTAVE:

Način izvođenja	Tema	Trajanje
Interaktivno predavanje	Obilježja i osobitosti ranog razvoja djece s teškoćama u razvoju	3 sata
Predavanje	Pokazatelji odstupanja u ranom razvoju	3 sata
Predavanje i radionica	Liste procjene	2 sata

NAČIN VREDNOVANJA ISHODA UČENJA: opservacija i bilješke tijekom interaktivnih predavanja i radionice te aktivno sudjelovanje tijekom radionice

---

3. NASTAVNA CJELINA: Potpomognuta komunikacija za djecu sa složenim komunikacijskim potrebama u kontekstu ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja

CILJEVI CJELINE:

- upoznati osnovne pojmove iz područja potpomognute komunikacije i karakteristike složenih komunikacijskih potreba
- upoznati neophodnost uvođenja potpomognute komunikacije u ustanove ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja
- osmišljavanje i primjena strategija potpomognute komunikacije u odgojno-obrazovnoj skupini

ISHODI UČENJA NA RAZINI PROGRAMA KOJIMA CJELINA PRIDONOSI:

- odrediti i razlikovati pojmove rana komunikacija, združena pažnja, tipičan komunikacijski profil, atipičan komunikacijski profil
- objasniti i argumentirati neophodnost uočavanja ranih znakova na odstupanje u razvoju rane komunikacije i ulogu odgojitelja u prepoznavanju
- osmisliti i primijeniti sadržaje za poticanje rane komunikacije
- prepoznati, objasniti i definirati složene komunikacijske potrebe kod djece rane i predškolske dobi
- prepoznati i razlikovati nisko-tehnološka, srednje-tehnološka i visoko-tehnološka sredstva potpomognute komunikacije
- osmisliti i primijeniti aktivnosti uz upotrebu potpomognute komunikacije u kojima mogu sudjelovati sva djeca u odgojno-obrazovnoj skupini

DETALJNO RAZRAĐEN SADRŽAJ CJELINE PREMA SATNICI NASTAVE:

Način izvođenja	Tema	Trajanje
Interaktivno predavanje	Djeca sa složenim komunikacijskim potrebama i rani znakovi na odstupanje u komunikaciji	1 sat
Interaktivno predavanje	Uloga odgojitelja i stvaranje poticajnog okruženja za razvoj rane komunikacije	1 sat
Radionica	Igre i aktivnosti uz potpomognutu komunikaciju za svu djecu	2 sata

NAČIN VREDNOVANJA ISHODA UČENJA: opservacija i bilješke tijekom interaktivnih predavanja i radionice te aktivno sudjelovanje tijekom radionice

4. NASTAVNA CJELINA: Individualizirani postupci i prilagodbe za djecu s teškoćama u razvoju predškolske dobi te razvoj predčitačkih i predmatematičkih vještina

CILJEVI CJELINE:

- upoznati strategije rada i usklađivanja sadržaja s mogućnostima i sposobnostima djeteta
- osposobiti polaznike za pružanje individualizirane podrške i kreiranje inkluzivnog okruženja

ISHODI UČENJA NA RAZINI PROGRAMA KOJIMA CJELINA PRIDONOSI:

- planirati strategije podrške djeci kroz grupne i individualne aktivnosti u predškolskoj odgojno-obrazovnoj skupini
- planiranje didaktičko-metodičke razine prilagodbe i strategija podrške (perceptivno prilagođavanje, spoznajno prilagođavanje, govorno prilagođavanje i na razini zahtjeva)
- osmisliti prikladna iskustva učenja koja odgovaraju na uočene odgojno-obrazovne potrebe djece s teškoćama u razvoju i potiču njihov razvoj
- strukturirati i integrirati aktivnosti za razvoj predvještina čitanja, pisanja i matematičkih vještina
- izrada individualnog plana podrške/individualiziranog kurikuluma prema definiranoj teškoći djeteta

DETALJNO RAZRAĐEN SADRŽAJ CJELINE PREMA SATNICI NASTAVE:

Način izvođenja	Teme	Trajanje
Interaktivno predavanje	Strategije podrške u radu s djecom predškolske dobi	1 sat
Interaktivno predavanje	Stvaranje primjerenog okruženja za spontano bogaćenje rječnika i razvoj predčitačkih i predmatematičkih vještina	2 sata
Radionica	Izrada individualnog plana podrške/individualiziranog kurikuluma	2 sata

NAČIN VREDNOVANJA ISHODA UČENJA: opservacija i bilješke tijekom interaktivnih predavanja i radionice te aktivno sudjelovanje tijekom radionice

---

5. NASTAVNA CJELINA: Perceptivno-motoričke aktivnosti u ranoj i predškolskoj dobi

CILJEVI CJELINE:

- upoznati metode za poticanje razvoja djeteta uz provođenje perceptivno-motoričkih aktivnosti
- upoznati perceptivno-motoričke aktivnosti u grupnom radu u ranoj i predškolskoj dobi

ISHODI UČENJA NA RAZINI PROGRAMA KOJIMA CJELINA PRIDONOSI:

- prepoznati potrebe djeteta ili skupine djece za bazične perceptivne i motoričke aktivnosti
- kreirati i provoditi perceptivno-motoričke aktivnosti u ranoj i predškolskoj dobi
- strukturirati i integrirati perceptivno-motoričke aktivnosti u korelaciji s drugim područjima

DETALJNO RAZRAĐEN SADRŽAJ CJELINE PREMA SATNICI NASTAVE:

Način izvođenja	Teme	Trajanje
Interaktivno predavanje	Principi i važnost senzorne integracije u ranom razvoju	1 sat
Interaktivno predavanje	Principi rehabilitacije igrom i pokretom te senzomotoričke aktivnosti	1 sat
Radionica	Senzomotoričke aktivnosti	2 sata

NAČIN VREDNOVANJA ISHODA UČENJA: opservacija i bilješke tijekom interaktivnih predavanja i radionice te aktivno sudjelovanje tijekom radionice

---

LITERATURA

1. NASTAVNA CJELINA: Multimodalni pristup i vizualno-okolinska podrška u ustanovama ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja

Agencija za odgoj i obrazovanje (2011). *Poučavanje učenika s autizmom*. Zagreb: Školski priručnik.

Biel, L., Peske, N. (2007). *Senzorna integracija iz dana u dan. Obiteljski priručnik za pomoć djeci s teškoćama senzorne integracije*. Zagreb: Ostvarenje.

Bujas-Petković, Z., Frey-Škrinjar, J. (2010). *Poremećaji autističnog spektra – značajke i edukacijsko – rehabilitacijska podrška*. Zagreb: Školska knjiga.

Zrilić, S. (2013). *Djeca s posebnim potrebama u vrtiću i nižim razredima osnovne škole : priručnik za roditelje, odgojitelje i učitelje: kako se igrati i učiti s djecom s posebnim potrebama, kako ih uspješno integrirati u vrtički i školski socijalni kontekst, kako učiti od njih?*. Zadar: Sveučilište u Zadru.

Ljubešić, M., Šimleša, S., Bučar, M. (2015). *Razvoj inkluzivne prakse u dječjim vrtićima: Podrška uključivanju djece s teškoćama u razvoju u redovne vrtiće*. Zagreb: Hrvatska udruga za ranu intervenciju u djetinjstvu.

Mesibov, G., Shea, V., Schopler, E. (2004). *TEACCH approach to autism spectrum disorders*. Psychology. New York: Springer.

2. NASTAVNA CJELINA: Osobitosti djece s teškoćama u razvoju, početna procjena odgojno-obrazovnih potreba i strategije poučavanja

Greenspan, S. I., Lewis, D. (2004). *Program emocionalnog poticanja govorno-jezičnog razvoja: intenzivni program za roditelje i obitelj, terapeute te edukatore*. Lekenik: Ostvarenje. (Odabrana poglavlja)

Kuvač Kraljević, J. (ur. 2015). *Priručnik za prepoznavanje i obrazovanje djece s jezičnim teškoćama*. Zagreb: Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.

Ljubešić, M., Šimleša, S., Bučar, M. (2015). *Razvoj inkluzivne prakse u dječjim vrtićima: Podrška uključivanju djece s teškoćama u razvoju u redovne vrtiće*. Zagreb: Hrvatska udruga za ranu intervenciju u djetinjstvu.

Melillo, R. (2016). *Isključena djeca*. Split: Harfa.

Morling, E., O'Connell, C. (2018). Autizam: podrška djeci i učenicima s poremećajem iz spektra autizma. Zagreb: Educa.

Shapiro, E. S. (2004). *Academic skills problems*. London: The Guilford press.

Thompson, J. (2016). *Vodič za rad s djecom i učenicima s posebnim odgojno-obrazovnim potrebama*. Zagreb: Educa. (Odabrana poglavlja)

3. NASTAVNA CJELINA: Potpomognuta komunikacija za djecu sa složenim komunikacijskim potrebama u kontekstu ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja

Agencija za odgoj i obrazovanje (2011). *Poučavanje učenika s autizmom*. Zagreb: Školski priručnik.

Bondy, A., Frost, L. (2002). *The picture exchange communication system -Training manual*. Pyramid Educational.

Bujas-Petković, Z., Frey-Škrinjar, J. (2010). *Poremećaji autističnog spektra – značajke i edukacijsko – rehabilitacijska podrška*. Zagreb: Školska knjiga.

Beukelman, D. R., Mirenda, P. (2012). *Augmentative and alternative communication: Supporting children and adults with complex communication needs*. Baltimore: Paul H. Brookes.

Thunberg, G. (2018). *Započnimo tečaj komunikacije i potpomognute komunikacije za roditelje i stručne djelatnike*. Zagreb: Golden marketing – tehnička knjiga.

Bondy, A., Frost, L. (2002). *The picture exchange communication system -Training manual*. Pyramid Educational.

4. NASTAVNA CJELINA: Individualizirani postupci i prilagodbe za djecu s teškoćama u razvoju predškolske dobi te razvoj predčitačkih i prematematičkih vještina

Greenspan, S. I., Lewis, D. (2004). *Program emocionalnog poticanja govorno-jezičnog razvoja: intenzivni program za roditelje i obitelj, terapeute te edukatore*. Lekenik: Ostvarenje. (Odabrana poglavlja)

Kaduson, H. G., Schaefer, C. E. (2006). *Short-term play therapy for children*. London: The Guilford press.

Ozonoff, S., Dawson, G., McPartland, J. (2002). *A guide to Asperger syndrome and high-functioning autism*. London: The Guilford press.

Thompson, J. (2016). *Vodič za rad s djecom i učenicima s posebnim odgojno-obrazovnim potrebama*. Zagreb: Educa. (Odabrana poglavlja)

5. NASTAVNA CJELINA: Perceptivno-motoričke aktivnosti u ranoj i predškolskoj dobi

Ayers, A. J. (2002). *Dijete i senzorna integracija*. Jastrebarsko: Naklada Slap.

Biel, L., Peske, N. (2007). *Senzorna integracija iz dana u dan*. Pušćine: Ostvarenje.

Dennison, P. E., Dennison, G. E. (2011). *Brain Gym – priručnik za obitelj i edukatore*. Zagreb: Alfa d.d.

Greenspan, S. I., Wieder, S. (2004). *Dijete s posebnim potrebama*. Lekenik: Ostvarenje.

Kiš-Glavaš, L. (2016). *Rehabilitacija putem pokreta: integrativni pristup poticanju razvoja djece i mlađih s teškoćama u razvoju i podizanju kvalitete života osoba s invaliditetom*. Zagreb: Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.